

*** HISTORICKÁ DETEKTIVKA ***



PETER
TREMAYNE

VYŠEHRAĐ



SMRT
Z MILOSTI



*** PŘÍPAD SESTRY FIDELMY ***

Smrt z milosti

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.ivysehrad.cz
www.albatrosmedia.cz



Peter Tremayne

Smrt z milosti – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2020

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS  **MEDIA**



..☞ HISTORICKÁ DETEKTIVKA ☜..

*PETER
TREMAYNE*

*SMRT
Z MILOSTI*

VYŠEHRA D

Copyright © 1999 by Peter Tremayne
Translation © Alžběta Slavíková Hesounová, 2020
Jacket illustration by Lee Gibbons, 2020

ISBN tištěné verze 978-80-7601-359-9
ISBN e-knihy 978-80-7601-396-4 (1. zveřejnění, 2020) (epub)
ISBN e-knihy 978-80-7601-397-1 (1. zveřejnění, 2020) (mobi)
ISBN e-knihy 978-80-7601-395-7 (1. zveřejnění, 2020) (ePDF)

*Z tvého milosrdenství se budu radovat a budu jásat,
že jsi shlédł na mé pokoření.
Vždyť ty víš, co sužuje mou duši.*

Žalm 31,8

Příběhy sestry Fidelmy jsou zasazeny do sedmého století našeho letopočtu.

Sestra Fidelma není jen prostou řádovou sestrou a bývalou příslušnicí kláštera svaté Brigid v Kildare. Je to také vzdělaná *dálaigh* neboli advokátka starého soudního dvora v Irsku. Jelikož je takové historické pozadí mnoha čtenářům neznámé, tato předmluva má za cíl přiblížit jim několik základních faktů z oné doby, které snad napomohou k lepšímu zážitku z četby.

Irsko se v sedmém století našeho letopočtu skládalo z pěti hlavních království; moderní irské slovo pro provincii i dnes zní *cúige*, což doslova znamená „pětina“. Čtyři provinční králové – z Ulaidhu (Ulsteru), Connachtu, Mumanu (Munsteru) a Laiginu (Leinsteru) – přísahali věrnost Nejvyššímu králi zvanému *Ard Rí*, který vládl v Taře, hlavním městě „královské“ páté provincie, království Midhe (Meath), což znamená „prostřední“. I v samotných provinčních královstvích byla vláda dále decentralizována do menších podkrálovství a krajů náležejících jednotlivým klanům.

Zákon prvorozenství, tedy dědické právo prvního syna či dcery, byl v Irsku neznámým pojmem. Úřad vládce, od nejnižšího náčelníka malého klanu až po samotného Nejvyššího krále, byl dědičný jen částečně, hlavní slovo měly volby. Každý vládce nebo vládkyně museli prokázat, že jsou svého úřadu hodni, a volila je rodová rada *derbhíne*, v níž byly zastoupeny přinejmenším tři generace rodiny příslušného uchazeče. Pokud se ukázalo, že zvolený vladař dostatečně nepečuje o blaho svého lidu, byl obžalován a zbaven úřadu. Způsob vlády ve starém Irsku se tedy

více podobal moderní republice nežli feudálním královstvím ve středověké Evropě.

Irsko v sedmém století našeho letopočtu se řídilo složitým systémem zákonů zvaným Fénechovy neboli oráčské. Obecně jsou v povědomí spíše jako brehonské zákony, kterýžto název se odvozuje od slova *breitheamh* – soudce. Traduje se, že prvně byly sebrány na pokyn Nejvyššího krále Ollamha Fódhly v roce 714 před Kristem. A v roce 438 našeho letopočtu ustanovil Nejvyšší král Laoghaire komisi devíti význačných učenců, aby staré zákony náležitě prostudovali, upravili a zapsali v novém písmu zvaném latinka. Jedním z členů oné komise byl i Patrik, který se později stal svatým patronem celého Irska. Po třech letech práce komise vytvořila psaný zákoník, první známou kodifikaci.

První úplný zachovaný text prastarých irských zákonů se nachází v rukopisu z jedenáctého století. A teprve v sedmnáctém století se britské koloniální vládě v Irsku podařilo brehonské zákony s konečnou platností potlačit. Pouhé přechovávání opisů zákoníku se přísně trestalo, často smrtí či deportací.

Právní systém nebyl ovšem strnulý a každé tři roky při Féis Temhrach, festivalu v Taře, se scházeli právníci a vládní úředníci a společně zákony posuzovali a upravovali, aby odpovídaly měnícím se společenským podmínkám a potřebám.

V irském právním řádu ženy zaujímaly význačné postavení. Podle zákona jim náležela větší práva a ochrana nežli v jakémkoliv jiném západním společenství oné – nebo i pozdější – doby. Ženy se mohly ucházet o všechny úřady a zaměstnání jako muži, a také tak činily. Mohly se stát politickými vůdkyněmi, vést svůj lid v bitvě jako bojovnice, stát se lékařkami, úřednicemi, básničkami, umělkyněmi, právníčkami a soudkyněmi. Zachovala se nám jména mnoha soudkyň z Fidelminy doby – mezi mnoha dalšími třeba Bríg Briugaid, Áine Ingeine Iugaire a Darí. Kupříkladu Darí byla nejen soudkyní, ale také autorkou význačného právního textu pocházejícího ze šestého století po Kristu. Ženy byly zákonem chráněny před sexuálním obtěžováním, diskriminací i znásilněním; měly právo se rozvést za stejných podmínek jako muži, zákon byl v tomto ohledu zcela nestranný, a mohly i požadovat část manželova majetku jako odškodné po rozvodu; dále měly právo dědit a nárok na podporu v případě nemoci nebo pobytu ve špitále. Ano, ve starém Irsku

existovaly nejstarší špitály v Evropě, o nichž máme záznamy. Z dnešní perspektivy by se dalo říct, že brehonské zákony téměř zaručovaly feministický ráj.

Toto historické pozadí a jeho ostrý kontrast se sousedy Irska je třeba mít na paměti, abychom dostatečně ocenili Fidelminu roli v těchto příbězích.

Fidelma se narodila v Cashelu, hlavním městě království Muman (dnešní Munster) na jihozápadě Irska, v roce 636. Byla nejmladší dcerou krále Faílbeho Flanna, který zemřel rok po jejím narození, a vyrostla v péči vzdáleného bratrance, opata Laisrana z Durrow. Když dosáhla „věku volby“ (čtrnácti let), odešla studovat do bardské školy brehona Moranna z Tary, stejně jak to činilo mnoho irských dívek v té době. Po osmi letech studia získala Fidelma hodnost *anruth*, což byla druhá nejvyšší úroveň, které bylo možné na bardských či církevních univerzitách ve starém Irsku dosáhnout. Nejvyšší úroveň pak byl *ollamh*, což i v moderní irštině dodnes znamená profesor. Fidelma se věnovala studiu práva, a sice trestního, zakotveného v *Senchus Mór*, a občanskému zákoníku *Leabhar Acaill*. Stala se tudíž *dálaigh*, advokátkou soudního dvora.

Její role by se dala přirovnat k dnešní pozici zástupce nejvyššího soudce hrabství ve Skotsku, který má za úkol shromažďovat a posuzovat důkazy nezávisle na policii, aby stanovil, zda je třeba se určitému případu věnovat. Ve Francii podobnou úlohu zastává *juge d'instruction*.

V tehdejší době většina vzdělanců a intelektuálů náležela k některému z nově vznikajících křesťanských klášterů, stejně jako v předchozích stoletích většina učenců patřila mezi druidy. Fidelma se přidala k církevnímu společenství v Kildare, které na konci pátého století založila svatá Brigid.

Zatímco sedmé století po Kristu se v Evropě považuje za temný středověk, v Irsku šlo naopak o období zlatého osvětenství. Na irské univerzity se ze všech koutů Evropy sjížděli studenti, aby se tam vzdělávali, mezi nimi i synové anglo-saských králů. Dochovaly se záznamy o tom, že na věhlasné církevní univerzitě v Durrow studovali v oné době současně příslušníci osmnácti různých národů. V tomtéž období vyráželi z Irska misionáři a misionářky, aby obrátili pohanskou část Evropy na křesťanskou víru a cestou zakládali kostely, kláštery a centra vzdělanosti.

Na východě se dostali až do Kyjeva na Ukrajině, na severu až na Faerské ostrovy a na jihu do Taranta v jižní Itálii. Irsko bylo synonymem vzdělanosti a vědění.

Keltská církev v Irsku byla ale zároveň v neustálé rozepři s Římem v otázkách liturgie a náboženského ritu. Římská větev křesťanství začala od čtvrtého století procházet reformami, začala s novou datací Velikonoc a změnila průběh liturgie. Keltská církev a východní ortodoxní větev se odmítla Římu podřídit, ale keltská církev mezi devátým a jedenáctým stoletím novým myšlenkám postupně podlehla. Východní ortodoxní křesťanství si ovšem i nadále uchovalo nezávislost. Keltská církev v Irsku ve Fidelmině době tento rozpor velice silně pociťovala.

Jedno z témat, které v sedmém století keltskou církev a Řím spojovalo, byl celibát, a také fakt, že nebyl jednomyslně přijímán. Ačkoliv v obou větvích víry se vždy našli asketové, kteří se fyzické lásky vzdali na důkaz své oddanosti Bohu, teprve na nikajském koncilu v roce 325 bylo vyhlášeno, že sňatky duchovních osob nejsou doporučovány – ovšem také nebyly zapovězené. Myšlenka celibátu v římské církvi vzešla ze zvyku vyznávaného pohanskými kněžkami bohyně Vesty a kněžkami Diany. V pátém století v Římě zakázali duchovním hodnostářům od pozice opata a biskupa léhat s manželkami a krátce poté i se ženit. I řadoví duchovní byli odrazováni od sňatků, ale nešlo o přímý zákaz. A teprve v době papeže Lea IX. (1049–1054) došlo k mnoha reformám a mezi nimi i k vážnému pokusu přimět všechny kněze západní církve k celibátu. Ve východním ortodoxním křesťanství si kněží pod úrovní opata a biskupa dodnes uchovali právo se ženit.

Pochopení těchto faktů týkajících se liberálního přístupu keltské církve k sexuálním vztahům je pro pochopení pozadí tohoto příběhu zásadní.

Odsuzování „tělesného hříchu“ zůstalo zastáncům keltské církve cizí ještě dlouho poté, co se přístup Říma k této otázce stal dogmatem. Ve Fidelmině světě spolu obě pohlaví žila bok po boku v kláštorech a církevních společenstvích, která se označovala termínem *conhospitae* neboli dvojí domy a kde muži a ženy vychovávali své děti ve službě Kristu.

Klášter svatě Brigidy v Kildare, ze kterého pocházela Fidelma, byl v její době právě takovým místem, kde žili společně řeholníci

a řeholnice. Když Brigid v Kildare (od sousloví Cill-Dara, dubový kostel) opatství zakládala, přizvala biskupa jménem Conlaed, aby se k ní připojil. Její první životopis pocházející z roku 650, tedy z Fidelminy doby, sepsal mnich z Kildare Cogitosus a z jeho slov jasně plyne, že šlo o smíšené společenství.

Jako doklad rovnoprávného postavení žen nám může posloužit i fakt, že v oné době zastávaly v keltské církvi i ženy postavení duchovních. Samotná Brigid byla Patrikovým synovcem Melem vysvěcena na biskupku, a její případ nebyl ojedinělý. Z Říma dokonce v šestém století přišla protestní nota ohrazující se proti tomu, že v keltské církvi je ženám dovoleno, aby vedly bohoslužbu.

Abych čtenářům usnadnil orientaci ve Fidelmině Irsku sedmého století, kdy se geopolitické uspořádání země značně lišilo od dneška, přikládám i zjednodušenou mapku ostrova, a navíc také seznam hlavních protagonistů knihy, který snad náš příběh zpřehlední.

Z pochopitelných důvodů se nerad dopouštím anachronismů v používání místních jmen, ačkoliv v několika případech jsem učinil ústupky, kupříkladu u jména Tara namísto *Teamhair*, Cashel místo *Caiseal Muman* a Armagh namísto *Ard Macha*. Držím se ale použití jména Muman oproti dnešnímu Munster, které vzniklo až v devátém století, kdy se severský výraz *stadr* (místo) připojil k irskému slovu Muman a nakonec se celé spojení poangličtilo. Stejně tak se držím původní formy Laigin oproti pozdější podobě Leinster, vzniklé analogicky ze spojení *Laigin-stadr*, a používám názvu Ulaidh oproti anglicizované formě Ulster (*Ulaidh-stadr*). Rozhodl jsem se ale pro poangličtělé varianty Ardmore (*Aird Mhór* – vysoké místo), Moville (*Magh Bhíle* – pláň Bíla, pohanského boha) a Bangor (*Beannchar* – špičatý vrch).

V následujícím příběhu, odehrávajícím se v roce 666, se sestra Fidelma vydává na pouť do Santiaga de Compostela, ke svatyni svatého Jakuba. Někteří čtenáři by mohli namítnout, že až v roce 800 našeho letopočtu jistý galský mnich jménem Pelayo, veden září hvězd (*campus stela* = hvězdné pole) údajně našel místo zvané *Arcis Marmoricis*, kde objevil mramorovou hrobku řečeného světce.

Jakub, syn Zebedea a Marie Salome a bratr Jana, byl zabit v Palestině v roce 42 našeho letopočtu; byl to první apoštol, jenž

zemřel jako mučedník pro novou víru. Ale podle rané křesťanské tradice stačil již vykonat misionářskou pouť na iberský poloostrov, a tak jeho stoupenci položili Jakubovo tělo na mramorový katafalk, naložili je na loď a zamířili ke Galicii. Loď přistála v Padronu. Když jsem spolu s manželkou toto krásné malé městečko navštívil, stařec uklízející místní kostel nám ukázal hluboký výklenek pod hlavním oltářem. Ve výklenku je prastarý kámen z bílého mramoru s latiským nápisem, o němž se traduje, že to je onen katafalk, na němž spočívalo tělo svatého Jakuba při pouti z Palestiny.

Po přistání byly ostatky dopraveny na místo, které se dnes nazývá Santiago de Compostela (Svatý Jakub v hvězdném poli). A v průběhu století a vlivem rozkolů v křesťanském učení se místo posledního spočinutí světce zahalilo nejistotou. Podle všeho ale křesťanská větev, kterou nyní zpětně označujeme výrazem keltská církev, jež se držela originální liturgie a ritu Kristova učení ještě dlouho poté, co římská větev začala s reformačním hnutím teologie, i nadále uctívala Santiago de Compostela jako místo Jakubova posledního spočinutí.

Fidelmina pouť do Santiaga není žádným anachronismem. V raném křesťanském textu se zachovala zpráva o tom, že v pátém století se do Santiaga vypravilo deset tisíc irských *peregrinatio pro Christo* s požeňáním samotného Patrika. A v *Liber Sancti Jacobi* (Knize svatého Jakuba) ze dvanáctého století se hovoří o dlouhé tradici poutí na toto místo a je tam zmínka, že symbolem Jakuba, jednoho z galilejských rybářů, je mušle hřebenatka, zvaná svatojakubská. Archeologové na mnoha místech v Irsku našli v zemi velké množství těchto mušlí, nejčastěji v hrobech církevních osob ze středověku. V *Liber Sancti Jacobi* se píše o stáncích v Santiagu, kde se poutníkům prodávaly mušle hřebenatky. A i dnes se na tomto poutním místě prodávají *objets d'art* vyrobené z těchto škeblí.

Často dostávám dopisy od čtenářů, kteří se ptají, zda je společenské a technologické pozadí Fidelmina světa pouhým výplodem mé fantazie. Nedávno se jeden kritik dokonce vyjádřil v tom smyslu, že technologie popsané ve Fidelminých příbězích jsou zcela mimo schopnosti tehdejší irské společnosti. Z toho důvodu zde uvádím seznam zdrojů, z nichž jsem při psaní následujícího příběhu čerpal:

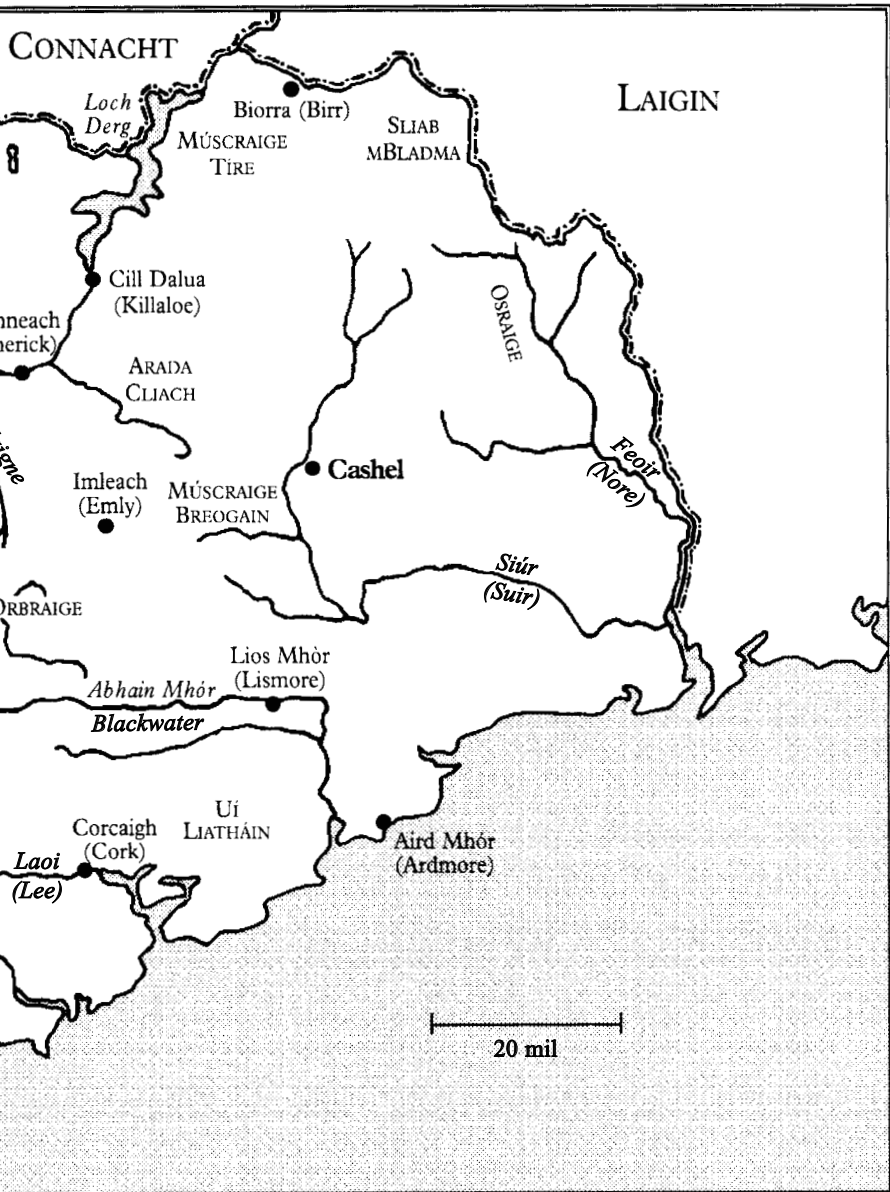
Za osvětu v otázkách poutí popsanych v knize vděčím článku Dagmar O Riain-Raedalové „Irské středověké pouti do Santiaga de Compostela“ v *History Ireland*, podzim 1998.

Dále jsem pro náčrt historického pozadí použil tyto zdroje, za něž tímto jejich autorům děkuji: „Irští průkopníci mořské navigace ve středověku“, G. J. Marcus v *Irish Ecclesiastical Record*, listopad a prosinec 1951; „Nové poznatky v oblasti rané irské navigace“, G. J. Marcus v *Irish Ecclesiastical Record*, 1954, str. 93–100; „Svatý Brendan mořeplavec“, námořní kapitán Anthony MacDermott v *Mariner's Mirror*, 1944, str. 73–80; „Lodi Venetů“, Craig Weatherill v *Cornish Archaeology* č. 24, 1985; „Irští poutníci v severském světě“, Rosemary Powerová v *Aspects of Irish Studies*, editoři Hill a Barber, 1990; a „Staré navigační přístroje“, John Moorwood v *Atlantic Visions*, 1989.

Fidelmin svět

Muman (Munster)
7. STOLETÍ PO KRISTU





Sestra Fidelma z Cashelu, *dálaigh* neboli advokátka soudního dvora v Irsku sedmého století

V Ardmoru (Aird Mhór)

Colla, hostinský a obchodník

Menma, jeho mladý pomocník

Poutníci

Sestra Canair z Movillu (*Magh Bíle*), vůdkyně poutníků

Bratr Cian, dříve člen tělesné stráže Nejvyššího krále, nyní příslušník opatství v Bangoru (*Beannchar*)

Sestra Muirgel z kláštera Moville

Sestra Crella z Movillu

Sestra Ainder z Movillu

Sestra Gormán z Movillu

Bratr Guss z Movillu

Bratr Bairne z Movillu

Bratr Dathal z Bangoru

Bratr Adamrae z Bangoru

Bratr Tola z Bangoru

Posádka Divoké husy

Murchad, kapitán

Gurvan, jeho pobočník

Wenbrit, plavčík

Drogan, člen posádky

Hoel, člen posádky

Ostatní

Toca Nia, zachráněný po ztroskotání

Otec Pol z Ushantu

Brehon Morann, Fidelmin učitel

Grian, Fidelmina přítelkyně z Tary

*Zátoka v Ardmoru, jižní pobřeží Irska,
polovina října 666 n. l.*

Hostinský Colla přitáhl kožené opratě dvěma podsaditým oslíkům, kteří trpělivě táhli těžký, plně naložený vozík po cestě vedoucí přes strmý kamenitý vrch, jehož cíp vybíhal jako mys do oceánu. Bylo příjemné podzimní ráno a slunce začalo pomalu stoupat po východním nebi. V klidném moři pod skalním výběžkem se odrážela azurová nebeská bář, na níž se toulalo jen pár bílých obláčků připomínajících chomáčky vlny. Od severozápadu byl cítit sotva postřehnutelný vánek, jenž dodával sílu rannímu přílivu. Colla měl z vysoko položené stezky dobrý rozhled a viděl, že mořská hladina je zdánlivě zcela rovná a hladká. Žil na pobřeží ale už dost dlouho na to, aby věděl, že je to pouhé zdání. Z takovéto dálky nedokázal lidský zrak postřehnout temné víry a proudy, kterých byla zadumaná zrádná voda plná.

Všude kolem něho poletovali mořští ptáci, prováděli rychlé obraty, vrhali se střemhlav k vodě a přitom vydávali hotovou kakofonii ranního křiku. Na pobřeží se slétala hejna alkounů, připravujících se na dlouhou pouť do zimních letovisek. Tu a tam byly vidět i malé alky, které už dávno vylétly z hnízd na útesech a které také za několik málo týdnů opustí rodné břehy. Zbývalo jen posledních pár stěhovavých druhů ptáků, těch otužilejších, kupříkladu kormoránů. Začínala vláda racků – teď kolem Colly poletovala hejna menších racků bouřních, kteří nebyli tak útoční jako velcí rackové šedí s tmavými pery na zádech.

Colla vstal nějakou chvíli před úsvitem, aby náklad ve vozíku dopravil do opatství svatého Deklana, které stálo na vrcholku strmého mysu zvaného Ardmore, z něhož byl dobrý výhled na malé přístavní městečko pod ním. Colla byl nejen místní hostinský, ale také obchodoval s kupci, jejichž lodě využívaly

zátoku jako klidné přístaviště; od jejich břehů pak námořníci se zbožím vyráželi z erinských břehů až do Británie, Galie a ještě vzdálenějších končin.

Toho rána měl Colla za úkol přepravit do kláštera čtyři velké soudky s vínem a olivovým olejem, které do přístavu dorazily na galské obchodní lodi předchozí den s večerním přílivem. Výměnou za toto zboží pilní bratři z opatství nabízeli kožené zboží, které vyráběli – boty, měšce a brašny –, a také výrobky z kožešin vydry, veverky a zajíce. Colla už se nyní vracel do přístavu ke galskému kupci, který hodlal s večerním odlivem zase od jejich břehu odrazit. Opata uzavřený obchod potěšil, a ostatně i Colla se z něj radoval: dostal podíl dost velký na to, aby mu na větrem ošlehané tváři vykouznil spokojený úsměv, když nyní kráčel po mysu k domovu.

Na okamžik oslíky zastavil a zadíval se na scenerii pod sebou. Při pohledu z výšky ho zalilo majetnictví, nebo snad to byl pocit moci. V zátoce pod sebou viděl maličký přístav, zakotvené lodky pohupující se u břehu. Colla na to vše pohlížel z nadhledu a připadal si na okamžik jako král přejíždějící zrakem své panství.

V tu chvíli se otrásl, protože od severozápadu zadul studený poryv větru. Uvědomil si, že ranní vánek se proměnil, nabývá na síle a začíná být chladnější. Slunce vyšlo zhruba před hodinou a příliv se začínal obracet v odliv. Věděl, že za několik okamžiků začne být dole v přístavu rušno. Colla pohodil opratěmi a strčil do vozíku, který se zase rozjel po příkré cestě, která se v tom bodě začínala stáčet a klikatit dolů směrem k malé písčité zátoce, táhnoucí se před ním.

Mezi loďkami pod sebou zahlédl temné siluety několika velkých obchodních plavidel, *ler-longa*, která byla v chráněném přístavu také zakotvená. Z této vzdálenosti vypadala drobně a křehce, ale Colla věděl, že ve skutečnosti jsou to mohutné a odolné lodi, od přídi k zádi měřily pětadvacet metrů a mohly se směle pustit do vln velkého oceánu omývajícího zdejší břehy.

Vtom sebou trhl, protože mu k uším dolehlo hlasité prásknutí, které přehlušilo i křik ptáků a šumění vln hluboko dole pod ním. Zvuk vzápětí následoval dotčený povyk mořských okřídlelců, kteří se vznesli nad zátoku a halasně dávali najevo svou nespokojenost s vyrušením. Ano, to byl ten zvuk a vzruch, který Colla očekával. Jeho pozorným očím neuniklo, že jedna *ler-longa* se z kotviště dala pomalu do pohybu. Prásknutí, které se ozvalo,

způsobila obří plachta, kterou začali vytahovat na stěžeň a následkem toho se do ní opřel vítr – námořníci se s ním museli ze všech sil potýkat, nežli se jim podařilo plachtu pevně uvázat. Colla se vědoucně usmál. Kapitán měl jistě napilno, aby využil ranního větru od severozápadu spolu s počínajícím odlivem. Odliv ve směru větru byl námořníkům důležitým pomocníkem. Při správné navigaci bude loď během pár chviliek ze zálivu a zamíří od ardmorského mysu k jihu na otevřenou moře.

Colla se snažil na loď zaostřit, aby se ujistil, která že to právě vyplula, ale věděl, že při ranním odlivu se chystala vyrazit jen jedna: Murchadova *Gé Ghúirainn* – „Divoká husa“. Murchad mu pověděl, že se chystá se skupinou poutníků vyplout k jakémusi svatému chrámu někde za mořem. A opravdu, když Colla časně zrána mířil se svým nákladem vzhůru do kopce k opatství, potkal skupinku poutníků, muže i ženy, kteří měli namířeno v opačném směru, dolů do přístavu a k Murchadově plachetnici. Nebylo na tom nic neobvyklého. V klášteře svatého Deklana se scházeli poutníci ze všech stran Pěti království irských. Většinou tam strávili nějaký čas, nežli se nalodili na plavidlo, které je mělo přepravit do zvoleného cíle cesty. Někteří poutníci občas dávali přednost pobytu v Collově hostinci. Zrovna minulou noc několik takových návštěvníků ve svém podniku měl, ale ti už nyní jistě budou na palubě *Divoké husy*. Předchozího dne pozdě v noci k němu dorazila jistá mladá řeholnice, která si velice přála se hned za rozednění nalodit. A jeho synovec Menma, který strýci pomáhal vést podnik, mu řekl, že před tou řeholnicí dorazil ještě nějaký muž se ženou, kteří se u nich ubytovali, ale také se hodlali přidat k poutníkům na lodi.

Zdálalo se, že *Divoká husa* se vlnami rychle a úspěšně probíjí, když jí pomáhal příznivý vítr spolu s odlivem. Colla Murchadovi a jeho pěkné lodi tak trochu záviděl, že vyrážejí za dobrodružstvím do neznámých zemí za horizontem. Na druhé straně ale hostinský dobře věděl, že takový život by nebyl nic pro něho. Colla by se za námořníka ani trochu nehodil, rád si své dny rozvrhl tak, aby věděl, co přesně ho kdy čeká. Dokázal by na útesu nad mořem stát celý den a pozorovat lodě a hemžení dole, ale dobře věděl, že má před sebou spoustu práce, musí se přece postarat o podnik. Obrátil se tedy zpátky na cestu, pohodil opratěmi a mlaskl na oslíky, aby je povzbudil do kroku. Zvířata zastříhala ušima a poslušně vyrazila kupředu.

Vyžadovalo to veškeré jeho soustředění, aby vedl osly po strmé stezce bezpečně – dolů z kopce to pokaždé bylo náročnější nežli cestou vzhůru. Po nějaké době konečně zastavil – byl i s nákladem na dvoře svého hostince. Když odsud odjížděl, panovala tma a všichni ještě spali. Teď byla celá ves na nohou a všichni si šli po své práci – rybáři odrazili od břehu v loďkách, námořníci se po prohýřené noci na souši probírali z kocoviny a mířili zpátky na palubu a nádeníci odcházeli pracovat na pole.

Collův pomocník Menma, mladík se zarputilým výrazem, právě zametal v hlavní světnici v hostinci, když jeho podsaditý strýc vešel. Colla s uspokojením přelétl pohledem po stolech, které už Menma stačil sklidit poté, co tam poutníci před vyplutím posnídali.

„Už jsi uklidil v hostinských pokojích?“ zeptal se Colla a přešel ke džbánu se sladkou medovinou, aby se po cestě osvěžil.

Synovec podmračeně zavrtěl hlavou.

„Sotva jsem stačil poklidit stoly po snídani. Ach, abych nezapomněl, sháněl se tu po tobě ten galský kupec. Vzkazuje ti, že se sem za chvíli vrátí s pár muži, aby si ještě dopoledne naložili zboží na loď.“

Colla trochu nepřítomně přikývl a usrkl medoviny. Potom džbán s odevzdaným povzdechem odložil.

„Tak abych se snad raději pustil do těch pokojů, nebo nám sem mezitím dorazí noví hosté, a my je nebudeme mít kde ubytovat. Tak všichni ti poutníci bezpečně odpluli?“

Menma se nad tou otázkou na okamžik zamyslel.

„Ti poutníci? Myslím, že ano.“

„Tak ty jen *myslíš*?“ dobíral si ho Colla. „Ty jsi mi tedy pěkný domácí pán, když ani nevíš jistě, zda se tví hosté bezpečně dostali na loď.“

Mladík si Collova žertovného tónu nevšímal.

„Bylo tu tucet dalších hostů, kteří se dožadovali jídla, a já tu na všechno byl sám,“ namítl dotčeně. Potom se znovu zamyslel. „Ten muž se ženou, oni dva řeholníci, kteří dorazili až včera po večeři – ti odešli dnes někdy před rozedněním. Sám jsem ještě spal. Jen jsem pak viděl, že nechali na stole peníze. Tys dnes také vstával časně. Nepotkal ses s nimi náhodou?“

Colla zavrtěl hlavou.

„Cestou jsem potkal jen jednu skupinu řeholníků, a ti mířili od kláštera směrem k přístavu. A vlastně krátce poté jsem minul

ještě nějakou řádovou sestru, která jim šla v patách. Asi chtěli být u lodi časně.“ Pokrčil lhostejně rameny. „Koneckonců nám to může být jedno, pokud nám zaplatili. Z toho tuctu hostů jsme kromě té dvojice měli už jen jednu návštěvnici, která hodlala nastoupit na *Divokou husu* – onu mladou řeholnici, která sem dorazila tak pozdě. Přece musíš vědět, zda vstala s ostatními a nalodila se hned ráno na Murchadovu plachetnici?“

Menma zavrtěl hlavou.

„Nevzpomínám si, že bych ji tu viděl. Ale vzhledem k tomu, že tu už není, se dá předpokládat, že buď odplula s ostatními, nebo se vydala na další cestu.“ Pokrčil rameny. „Mám jenom jedny oči a jedny ruce.“

Colla popuzeně stiskl rty. Kdyby nebyl Menma syn jeho sestry, neváhal by mu střelit pěkný záhlavec. Začínalo se ukazovat, že mladík je líný a věčně nespokojený. Colla se nemohl zbavit dojmu, že Menma si vzal do hlavy, že pracovat v krčmě je pod jeho důstojnost.

„Nuže dobrá,“ řekl Colla a ovládl se, aby nedal najevo své podráždění. „Pustím se tedy sám do hostinských pokojů, a ty mi dej vědět, až se sem ten galský kupec vrátí.“

A zamířil k dřevěnému schodišti, nad nímž se nalézaly pokoje pro hosty. Byly to pěkné místnosti – do největší z nich se dalo směstnat dvanáct i více nocležníků, kteří za nocleh neplatili nijak přemrštěnou cenu, a kromě ní tam bylo ještě půl tuctu pokojíků pro pocestné, kteří si mohli dovolit hostinskému zaplatit štedřejší sumu. Hlavní noclehárna byla předchozí noc plná do posledního místečka – převážně opilých galských námořníků, kteří vlivem nadbytku alkoholu a jídla nebyli už večer s to odveslovat zpátky k vlastní kupecké lodi. Z ostatních místností jich bylo obsazených pět. Tři z hostů byli kupci návštěvou v městečku. A potom tam byli ještě ti řeholníci, kteří se z toho či onoho důvodu rozhodli nepřenocovat v opatství na kopci, ale přímo v městečku u moře. To nebylo nijak neobvyklé.

Colla toho mladého mnicha a řádovou sestru neviděl, ale Menma mu sdělil, že dorazili do hostince bez zavazadel a až poté, co ostatní hosté povečeřeli. Prý se jídla ani nedožadovali, jen si pronajali jednu z volných místností v patře. Poslední příchozí z předchozího večera ale hostinský obsluhoval osobně – byla to mladá řeholnice, ke dveřím jeho podniku dorazila velice pozdě a byla očividně nejistá a v rozpacích. Nějakou dobu postávala

venku přede dveřmi, jako by čekala, že se k ní někdo přidá, a nakonec se šla zeptat Colly, jestli se po ní někdo nesháněl. Pokoušel se vzpomenout si, jak se mu představila, ale nedokázal si to jméno vybavit. Ptal se jí, zda nechce noc raději přečkat v opatství, ale ona trvala na tom, že si pronajme jeden z volných pokojů, a říkala, že je moc velká tma, než aby se vydávala nahoru do kopce ke klášterním zdem. Také Collovi pověděla, že musí časně vstávat, protože se má setkat s nějakými dalšími řeholníky a společně s nimi nastoupit na loď poutníků. Vzhledem k tomu, že jedině Murchadova *Divoká husa* měla v plánu vyplout s ranním odlivem, došel Colla k závěru, že muselo jít právě o tu plachetnici. Měl Menmovi dát jasné pokyny, že má tu dívku ráno včas vzbudit. Hostinský bral starost o pocestné, kteří u něho přespávali, velice zodpovědně.

Colla se na okamžik zastavil na podestě nad schody, jako by sbíral vnitřní sílu na úkol, který ho čekal. Úklid z duše nesnášel. Z celé péče o hostinec a noclehárnu měl tuto povinnost nejméně ze všeho rád. Colla doufal, že sestřin syn z něho část práce sejme, protože hostinský se nikdy neoženil a vlastní děti neměl, ale začínalo se ukazovat, že na hochu příliš spolehnoutí není.

Vzal do ruky koště, strčil do dveří vedoucích do velké noclehárny a okamžitě nakrčil nos, když mu ke chřípí zalétl pach zatuchlých alkoholových výparů, starého potu a další nelibé vůně, které se vznášely nad nepořádně zpřeházenými slavníky válejíci se po podlaze. V tu chvíli se rozhodl vykročit cestou menšího odporu, vycouval z místnosti a obrátil se k soukromým pokojíkům. Ty bude jednodušší uklidit, a tohle velké sousto si nechá až nakonec.

Dveře všech místností byly pootevřené kromě posledních v chodbě. Ty vedly do pokojíku, kam on sám pozdě večer uvedl onu osamělou poutnici. Colla o sobě soudil, že dokáže povahu lidí dobře odhadnout. Co se týkalo oné mladé ženy, došel k závěru, že jde jistě o až úzkostlivě pečlivou osobu, která po sobě v pokoji sama vzorně uklidí a při odchodu za sebou zavře dveře. Pousmál se vlastnímu důvtipu a slíbil si, že pokud se nemýlí, za odměnu si dole nalije pohár nějakého dobrého pitiva. Často se sebou tuhle hru hrál, jako by sám sobě potřeboval zdůvodnit, že si z vlastních zásob může něco nalít. Jelikož už nedokázal přijít na žádnou další výmluvu, která by ho mohla od práce zdržet, vykročil k prvním dveřím a pustil se do díla.

Sám sebe překvapil, jak rychle mu šlo všechno od ruky – ale přitom uklízel poctivě a důkladně, navzdory rychlosti, s níž postupoval. Měl radost, jak záhy se dostal k pátým dveřím, za nimiž noc strávil pár mladých řeholníků. Vešel. V místnosti panoval téměř úzkostlivý pořádek, lůžko bylo vzorně ustlané. Kéž by všichni jeho hosté byli takto spořádaní! Zrovna si v duchu potěšeně říkal, že zde ho téměř žádná práce nečeká, když vtom zrakem zalétl k něčemu na podlaze. Byla to jakási tmavá skvrna. Jako by někdo do něčeho šlápl, a to se otisklo na podlahu, ale nelibý pach exkrementu tam cítit nebyl. Colla se sehnul a opatrně se toho místa dotkl prstem. Zdálo se, že je vlhké, ale na prstě mu nic nezůstalo.

Znovu se po místnosti rozhlédl. První dojem ho neklamal, skutečně tam bylo pěkně uklizeno. Zrakem opět sjel dolů na osamocenou skvrnu a nechápavě se zamračil.

Když si na to později vzpomínal, sám nevěděl, co ho přimělo z místnosti vyjít, aniž tam alespoň zamezl. Cestou si všiml další skvrny na zemi, tentokrát byla u vchodu do šestého pokojíku. Na okamžik se zarazil, na dveře zaklepal a pak zvedl západku a vstoupil.

Místnost se topila v šeru, závěs na okně ještě nebyl roztažený, ale bylo tam dost světla, aby bylo vidět, že na lůžku někdo je.

Colla si odkašlal. „Sestro, zaspala jsi,“ zavolal na ni nejistě. „Tvá loď už je pryč, odplula. Sestro, už *musíš* vstát!“

Postava pod příkrývkou se ale ani nepohnula.

Colla k lůžku pomalu vykročil a zároveň se děsil, co ho tam asi čeká. Šestým smyslem vycítil, že je něco velice v nepořádku. Když došel k oknu v hlavách postele, odhrnul závěs a do místnosti se vtilo denní světlo. V tutéž chvíli si všiml, že postava má příkrývku přetaženou nejen přes trup, ale i přes hlavu. Na zemi vedle postele ležel velký nůž na maso. Poznal v něm jeden z nožů ze své vlastní kuchyně.

„Sestro?“ promluvil znovu a z hlasu se mu začínalo ozývat zoufalství. Zdráhal se uvěřit tomu, co mu mozek napovídal.

Třesoucí se rukou sáhl po okraji deky. Byla na dotyk vlhká. Aniž se na ni podíval, věděl, že nejde o vodu. Velice pomalu a opatrně příkrývku odhrnul postavě z tváře.

Objevila se mladá řeholnice, oči měla vytřeštěné a skelné, ústa zkřivená do poslední bolestné grimasy. Pokožka připomínala vosk. Bylo zřejmé, že už je nějakou dobu po smrti. Otřesený Colla

sjel pohledem z vyděšené tváře k tělu. Noční úbor z bílého lnu byl potrhaný, roztřepený a nasáklý krví. Za celý život se nesetkal s tak hrozivě divokými stopami po noži. Tělo bylo pobodané, ba přímo rozsekané, jako by si tu mladou něžnou dívku nějaký řezník spletl s jehnětem určeným na porážku.

Colla spustil cíp přikrývky nasycené krví zpátky na tělo na lůžku a vydal zvláštní chrčivý zvuk. Pak se rychle odvrátil a začal dávit.

Fidelma z Cashelu se opírala o zábradlí na zádi lodi a pozorovala pohupující se pobřeží, které se s překvapivou rychlostí vzdalovalo. Toho rána se nalodila jako poslední, a sotva vstoupila na palubu, kapitán křikl na posádku, aby vytáhla velikou čtvercovou plachtu na vysoký stožár uprostřed lodi. A v téže chvíli další námořníci začali vytahovat těžkou kotvu. Ani neměla čas zajít do podpalubí prohlédnout si svou kajutu, a velké plavidlo už se dalo do pohybu, plachta z tenké kůže ve větru hlasitě práskla a nadmula se, jako když se plíce plní vzduchem.

„Nastavte řídicí plachtu!“ ozval se kapitánův hlasitý pokyn. Několik mužů se rozběhlo k menšímu pomocnému stěžni, který směřoval kupředu pod velkým úhlem od hlavního stěžně. Na ráhnu tam vykasali námořníci malou plachtu. Vedle kapitána na zadní vyvýšené palubě stáli dva podsadití svalnatí muži. Právě tam, na levoboku, bylo připevněné velké kormidelní veslo. Bylo tak obrovské, že je museli obsluhovat oba silní námořníci zároveň, a měli s ním co dělat. Po kapitánově hlasitém povelu oba muži za veslo ze všech sil zabrali. Do lodi se opřel odliv a začala vlnkami hladce klouzat jako kosa obilím.

Divoká husa vyrazila z ardmorského zálivu tak rychle, že se Fidelma rozhodla nechodit do kajuty, ale zůstat pro tu chvíli na palubě a pozorovat dění kolem. Jediní spolucestovatelé, které v tu chvíli viděla, byl pár mladých řeholníků, kteří stáli zavěšení do sebe u zábradlí vprostřed lodi. Byli zabraní do rozhovoru. Další poutníci v dohledu nebyli, Fidelma tedy došla k závěru, že všichni musejí být v podpalubí. Na palubě pracovalo pod pozorným dohledem kapitána asi půl tuctu námořníků, kteří měli za úkol loď bezpečně dovést přes bouřlivé vody až do Ibérie.

Fidelma přemítala, proč si asi její souputníci nechávají ujít jednu z nejzajímavějších částí každé plavby, tedy odrážení z přístavu. Za život už podnikla vícero plaveb, ale nikdy ji neomrzela ten pohled, když loď poprvé vyplouvá na vodu, zvuky, jaké při tom plavidlo vydává, pocit, když si před začíná prorážet cestu vlnami, pohupování vzdalujícího se pobřeží. Dokázala na palubě stát celé hodiny a sledovat zemi na horizontu, až jí nakonec zmizela z dohledu.

Fidelma byla rozená námořnice. Mnohokrát v životě už se ocitla na malém kocabce na rozbouřeném moři u západního pobřeží Irsku, když cestovala na různé vzdálené ostrovy, a ani jedinkrát se o ni nepokoušela nevolnost. Před několika lety se vydala na plavbu na Ionu, ostrov světců, ležící nedaleko od pobřeží hornatého Skotska, když měla namířeno na koncil ve Whitby, konající se v Northumbrii, a potom se také ještě plavila do Galie cestou do Říma a zpět – a nikdy nepocítila ani náznak mořské nemoci navzdory tomu, že se nejednou ocitla ve velice bouřlivých podmínkách, kdy si moře lodí nemilosrdně pohazovalo ze strany na stranu.

Pohazování ze strany na stranu? Při té myšlence se zastavila. V tom možná spočívalo vysvětlení. Od malička byla zvyklá jezdit na koni. Možná si na neustálé pohupování zvykla v sedle, a tudíž jí nevadila ani houpající se paluba – na rozdíl od mnohých jiných, kteří byli zvyklí cítit pod nohama jen pevnou půdu. Slíbila si, že se při této plavbě pokusí dozvědět něco z námořní vědy, něco o navigaci a udržování správného kurzu. Nebylo správné nechat se jen vézt a nezajímat se o to, jak se k cíli cesty vlastně dostane.

Sama pro sebe se usmála, když si uvědomila, kam všude se jí mysl zatoulala, a přidržujíc se zábradlí, stoupla si na špičky, aby ještě zahlédla vzdalující se Ardmore s vysokými klášterními budovami z šedého kamene na útesech. Předchozí noc strávila právě tam jako host tamního opata.

Při pomyšlení na opatství svatého Deklana náhle pocítila zvláštní záchvěv osamělosti.

Ihned si uvědomila, co bylo jeho příčinou. Eadulf!

Bratr Eadulf, saský mnich, přišel ke dvoru jejího bratra, mumanského krále Colgúa z Cashelu, jako vyslanec arcibiskupa Theodora z Canterbury. A téměř rok jí neustále stál věrně po boku jako společník, jako podpora v mnoha nebezpečných situacích, v nichž se při výkonu svých povinností coby *dálaigh*,

advokátka soudního dvora Pěti království irských, nejednou ocitla. Tak tomu bylo až do doby zhruba před týdnem. Proč ji pomýšlení na něj náhle tak zasáhlo?

Sama se přece rozhodla odjet. Sama se před několika týdny rozhodla vydat na tuto pouť a vzdát se Eadulfovy společnosti. Věděla, že potřebuje změnu – změnu místa, změnu prostředí, aby se mohla plně ponořit do sebe a ujasnit si, co vlastně od života chce, protože v poslední době začala pocívat nespokojenost. Zjistila, že se ocitla v zaběhnutých kolejkách zvyků a pocitů, ale nebyla si jistá, zda jí takové směřování ve skutečnosti vyhovuje.

Přítom byl bratr Eadulf ze Seaxmund's Ham jediným mužem v jejím věku, v jehož společnosti se cítila uvolněně a skutečně sama sebou. Eadulf se s jejím rozhodnutím opustit Cashel a vydat se na tuto pouť nemohl dlouho smířit. Nějakou dobu přicházel s dalšími a dalšími námitkami a pokoušel se jí její rozhodnutí rozmluvit. Nakonec došel k závěru, že bude nejlepší, když i on z Cashelu odjede a vrátí se k arcibiskupu Theodorovi v Canterbury, nově pověřenému řeckému biskupovi, kterého předtím doprovázel na cestě z Říma a pro něhož zastával funkci zvláštního vyslance. Fidelma se na sebe zlobila, že se jí po Eadulfovi začíná stýskat už ve chvíli, kdy má ještě stále na dohled břehy rodného Irska. Při pomýšlení na měsíce osamělosti, které jí čekají, jí bylo trudno. Budou jí chybět rozhovory s Eadulfem, i to, jak si ho s oblibou dobírala, když přišla řeč na jejich odlišné názory a přesvědčení; pokaždé jí důvěřivě sednul na vějíčku. Mnohdy se hádali s ohnivým zápalem, ale nikdy v tom nebyla ani stopa nepřátelství. Oba se z toho dokázali poučit, když si navzájem vykládali svá stanoviska a probírali rozdílný pohled na svět.

Eadulf pro ni byl jako vlastní bratr. A v tom možná tkvěla hlavní potíže. Při té myšlence stiskla mimoděk rty. Jeho chování vůči ní se nikdy nedalo vytknout ani to nejmenší. Nikoliv poprvé jí prolétlo hlavou, zda si snad v hloubi duše nepřeje, aby se k ní začal chovat jinak. Členové řeholních řádů spolu často žili, uzavírali manželské svazky a potom většinou zakotvili v některém z klášterů *conhospitae*, smíšených domů, kde společně vychovávali děti ve službě Bohu. Nepřeje si snad právě to? Je mladá a má touhy jako každá mladá žena. Eadulf ale nikdy nedal ani v nejmenším najevo, že by se o ni zajímal jako muž o ženu. Jedinkrát se odhodlala o tom tématu vzdáleně zmínit,

aby zjistila, jak se k jejich vztahu staví on, když společně trávili chladnou noc v horách. Zeptala se ho tehdy, zda zná ono staré přísloví, že příkrývka víc hřeje, když jsou pod ní dva. On ale nepochopil, na co naráží.

Nesmí ovšem zapomínat, připomněla si Fidelma v tu chvíli, že Eadulf je skálopevným stoupencem římské větve církve, která sice svým následovníkům obou pohlaví stále dovoluje vstupovat do manželských svazků a žít v kláštorech bok po boku, ale přitom není pochyb, že se pomalu přesouvá k doktríně o celibátu. Na druhé straně Fidelma byla přívrženkyní irské církve, která s mnoha náboženskými rity prosazovanými Římem nesouhlasila, dokonce se rozcházela i s jejich datací Velikonoc. Vyrostla s tím, že není nikterak třeba ovládat své přirozené city. Rozdíly mezi její kulturou a myšlenkami prosazovanými nyní v Římě byly jedním z hlavních zdrojů rozepří mezi ní a Eadulfem. Sotva na to pomyslela, vybavila se jí slova z knihy *Ámos*. „Půjdou spolu dva, jestliže se nedohodlí?“ Ta moudrost je nejspíš pravdivá a ona by měla na Eadulfa docela přestat myslet.

Zatoužila, aby u sebe měla svého starého učitele, brehona Moranna, s nímž by se mohla poradit. Nebo třeba svého bratrance, opata Laisrana z Durrow, buclatého a věčně usměvavého muže, který ji jako dívku přesvědčil, aby se stala řádovou sestrou. A proč se vlastně vůbec vydala na tuto pouť? Nepokouší se cestou do cizích zemí jen utéct před otázkami, které zmítají jejím nitrem? Pokud tomu tak je, jen si je s sebou bere do končin, do nichž se chystá zavítat. V cíli cesty na ni v žádném případě nečeká rozuzlení jejích těžkostí.

Přesvědčila samu sebe, že vydat se na tuto pouť je správné rozhodnutí, mělo jí to pomoci zamyslet se nad dalším životním směřováním bez tlaku jejích bližních – Eadulfa, jejího bratra Colgúa, jejích přátel přebývajících v Cashelu, bratrově hlavním městě. Usoudila, že nejlépe jí bude v místech, která ještě nikdy nenavštívila a která nemají žádnou spojitost s jejím dosavadním životem, doufala, že tam se bude moct v klidu pohroužit do sebe a ujasnit si, kudy dál. Cítila ale jen veliký vnitřní zmatek. Dokonce začínala pochybovat, zda chce vůbec ještě být řeholnicí! Ta myšlenka jí otrásla, ale zároveň si uvědomila, že právě tuto otázku se během posledního roku pokoušela v sobě potlačit a vyhýbala se jí, jak jen to šlo.